

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

Sjunde årg.

N_o 9

Prenumerationspris:

Helt år Emk. 200:-

1/2 " " 100:-

I Sverige:

Helt år . . . Kr. 4:-

1/2 " . . . " 2:-

I Finland:

Helt år Fmk. 30:-

1/2 " " 15:-

Utkommer
alla onsdagar

Utgivare:
Svenska Folkförbundet
Redaktör: N. Blees
Riddaregat. 9, Reval.

Annonspris:

2 mark per mm.

I Sverige:

5 öre per mm.

I Finland:

30 penni per mm.

För annons, som införes 10 eller flere ggr räknas 20% rabatt.

5 mars.

1924

Folkskolorna i Rickholtz.

Vi ha även förut någon gång i denna tidning talat om folkskolorna i Rickholtz. Nu vilja vi återkomma till denna fråga. Rickholtz är nämligen ett av våra största svenska samhällen, som vad vakenhet beträffar kan sägas stå före de flesta av Estlands svenskbygder. Då därför nu frågan angående byggandet av nya skolhus i denna kommun är på dagordningen, vilja även vi komma med några förslag, som borde kunna tagas i betraktande vid avgörandet av den så viktiga frågan. Kommunen i fråga bebos av cirka 1500 personer, förutom några enstaka ester alla svenskar, och är omkring 16 kilometer lång och på somliga ställen ända till 10 kilometer bred. Den kan sägas bestå av tvenne förenade självstyrelseområden, som kallas Rickholtz' „fravelde“ och Rickholtz' „bakvelde“. Ånda till 1873—1878 hade „fra-“ och „bakvelde“ en enda gemensam skola, som den ena veckan besöktes av gossar och den andra av flickor—en del barnen hade då att gå bortåt 10 kilometer. 1878 byggdes en ny skola i Höbring för „fra-

velde“ och nu hade båda „velde-“ var sin skola, varigenom det blev möjligt för gossar och flickor att samtidigt besöka skolan och dessutom blev det mycket kortare väg för barnen från ett par av de mest avlägsnaste byarna. På detta sätt fortsattes undervisningen i Rickholtz till 1901, då kommunen skulle bygga en ny skola för „bakvelde“. Byarna kunde icke enas om platsen. Skolan byggdes i Bergsby, men den platsen ansågo Roslep och Spithamborna icke utan skäl vara olämplig, emedan de hade de flesta barnen, som alla hade för långt till skolan. Roslep och Spitham byggde därför själva även de en skola och för några år sedan byggde byn Spitham på egen bekostnad ännu en skola för sin räkning, så att i dag som är finnes det hela tre skolor i „bakvelde“.

På grund av Estlands nya skolstadga måste alla 3- och 4-klassiga elementarskolor efter några år förvandlas till 6-klassiga botten-skolor. Av denna orsak måste kommunen bygga motsvarande, något modernare, skollokaler, men det är icke, tänkbart, att staten skulle kunna underhålla 4

sexklassiga skolor i en kommun på 1500 personer. Därför böra de tre skolorna i „bakvelde“ förenas till en 6-klassig—skolan i „fravelde“ blir naturligtvis också 6-klassig. Men nu upprepas samma historia som 1901. Byn Spitham ligger för långt ifrån de andra byarna och för att skolan skall komma denna by något närmare, ha spithamborna föreslagit en plats, som heter „Korset“ i närheten av Bergsby, som också är antaglig av de övriga byarna utom av den stora byn Roslep.

Ett annat förslag har gjorts, att inrymma de första 4 klasserna i alla de skolor, som redan finnas, samt bygga ett femte skolhus i Ölbäck för 5-te och 6-te klasserna gemensamt för både „fra-“ och „bakvelde“. Men den planen är nog icke bra. Skulle en sådan plan antagas måste man nödvändigt även bygga ett ordentligt internat för eleverna från Spitham, Gambyn och Lukslagg, och det skulle nog i längden bli för besvärligt och dyrt för kommunen. Dessutom kan arbetet icke bli lika framgångsrikt i en skola, där en lärare måste arbeta samtidigt med flera klasser, som i en skola, som har flera lärare. Därför

borde „bakvelde“ förena alla sina skolor till en sexklassig. Det är kanske icke fullt så bekvämt för t. ex. Spitham, men det vore en vinst för arbetet och barnen hade större nytta av sin skolgång. Och det är ändå huvudsaken. De yngsta klasserna ha ju endast 4 timmar om dagen och hinna således gott med en frisk promenad från och till skolan. Enligt modernare metoder blir det också mycket litet läxläsning på det lägsta stadiet, och då förlorar ju ett barn icke något av 1½ timmes vistelse i frisk luft på väg från skolan. Besvärligare blir det under de några veckor vädret och vägarna äro dåliga. Men då kunde någon turvis från byn skjutsa barnen. Så mycket besvär kunde vi nog offra för våra små, som äro vårt framtidshopp. All den tid, vi offra för våra barns bästa, för att uppfostra dem till goda och lyckliga människor, är ingen förspild tid. Det är en gärning i det godas tjänst. Det vore visserligen en stor fördel, att varje by hade nära till skolan, men om skolan därigenom blir tvungen att förena flera årsklasser till en under en enda lärares ledning, så uppväger den fördelen icke de stora fördelar en ordentlig skola med flera lärarekrafter har, även om vägen till en sådan skola skulle vara lång.

Den som skriver dessa rader, vill bestämt avråda från att bygga en extra skola för 5:te och 6:te klasserna. Det borde bli två ordentliga 6-klassiga skolor i Rickholtz av de nuvarande fyra skolorna. I frågan om platsen för skolan i „bakvelde“ borde man kunna enas. Man måste tycka synd om de avlägsna spithamborna, deras fordran att få skolan till „Korset“ är både rättmätig och billig. Annars skulle jag vilja föreslå Bergsby, där det redan finnes ett nytt hus, som endast behöver tillbyggas. Det bleve billigast. I värsta fall kunde den 4-klassiga skolan i Spitham få

fortsätta sin verksamhet med en lärarekraft, om tillstånd kunde fås av skolstyrelsen att intaga barn endast vartannat år, så att läraren hade att göra med endast två avdelningar: ena året I och III klasserna och andra året II och IV klasserna. I stället för att alla år i skolan intaga 8-åringar skulle man då vartannat år inskriva 8- och 9-åringar.

Om dessa i all välmening nedskrivna rader skulle bidra till att lösa den viktiga skolfrågan i svenskorten Rickholz, vore icke så litet vunnet.

N. B.

Estlandssvenska prostsynod.

Söndagen d. 2 dennes avhölls svenska prostsynoden i Hapsal. Synoden behandlade ett antal frågor och lagförslag, som hänvisats densamma av konsistoriet, av vilka må nämnas: lagförslagen angående skatten och kyrkans underhåll; konsistoriets och församlingarnas ställning till varandra; reglementen angående anställande och avskedande av präst och klockare; firandet av reformationens 400-års jubileum; lagförslag angående förändring av vissa paragrafer i kyrkolagen, som angår konsistoriets kompetens. Vidare behandlades flera löpande frågor. Överläggningarna, som leddes av t. f. prosten, kyrkoherde J. Klasson från Vormsö, buro saklig och sansad prägel samt omfattades med intresse. Frågan om val av kontraktsprost för Svenska Estlands kontrakt fick förfalla emedan konsistoriet anförtrott kyrkoherde J. Klasson denna befattning.

Hapsal.

Efter prostsynoden i Hapsal den 2 mars höll kyrkoherde John Klasson samma dag svensk

gudtjänst därstädes i lutherska kyrkan för Hapsals fåtaliga svenskar. Det hör till ovanligheterna att få höra en svensk predikan i Hapsals kyrka. Det torde vara länge sedan svensk kyrkogudtjänst hållits därstädes.

Ormsö.

Lärarinnor och elever vid Rudbäckska skolan i Göteborg hade samlat ihop en hel lår med julkappar åt eleverna vid Hullo folkskola. Huvudsakligast till följd av svårigheter vid tullen i Reval kunde gåvorna fördelas först i febr. Det var mäst kläder, särskilt för mindre flickor, dessutom leksaker, jultidningar och julböcker. Alla fingo del av innehållet, ingen blev utan. Glädjen över de präktiga sakerna kan bättre tänkas än beskrivas och i mer än ett av de torftigare hemmen blev gåvan mer än välkommen. Det var genom vår f. d. lärarinna fru Martha Gottkampfs, född Blee, bekantskaper, som denna gåva kommit oss till del. Till alla givare hoppas vi på detta sätt få framfört vårt hjärtinrerligaste tack. Tack även till dem, som ordnant om allt på tullen i Reval samt till herrskapet Gottkampf i Hapsal!

Joel N—n.

Nargö.

Jordbruksministeriets Skogsöverstyrelse har på förslag av Svenske folksekreteraren beslutat överlämna utan ersättning till

Att en ljusstråle må lysa ut ur vår själ för varje dag, det är allt vad vi böra önska.

Maeterlinck.

Nargö kommun det en gång av ryska kronan av samma kommun avhändade gamla skolhuset. Då samma fråga för ett par månader sedan behandlades av Skogsöverstyrelsen, beslöt ministeriet sälja det förfallna huset till kommunen för 60.000 Emk. En sådan summa var kommunen icke i stånd att betala. Svenska folksekreterariatet tog sedan hand om frågan och framhöll den omständigheten, att ryska kronan visserligen fråntog församlingen skolhuset, men den utlovade ersättningen har tills dato icke erhållits av ryssarna, varför huset egentligen bör de betraktas som kommunens egendom.

Nu i dagarna har frågan slutbehandlats i ministeriet. Kommunen erhåller alltså sitt eget hus igen av kronan utan ersättning.

Reval.

S. O. V:s festkommittè har beslutat hålla en svensk fest i Reval i en uthyrd sal på Dom-Kyrkogatan 19 lördagen den 29 mars. Lycka till!

Svenska Odligens Vänners 15:de årsmöte.

Forts fr. föreg. nr.

S. O. V. har mer eller mindre ett finger med i alla kulturella företag i Svenska Estland, och svenske folksekreteraren, har samtidigt som S. O. V:s sekreterare och kassör skött den väsentligaste delen av S. O. V:s arbete i centralförvaltningen. Och det har ock möjliggjort att S. O. V. kunnat reda sig utan avlönad arbetskraft i centralstyrelsen.

Under det 15:de verksamhetsåret hava 3 kända bärokrafter: frk. E. Nyman, och frk. Edit Kristola, lärarinnor vid vår svenska

skola här, och frk. Dicken Axell, husmoder och lärarinna vid Birkas, lämnat oss. Styrelsen beklagar att vi fått mista dem, men det kan ej hjälpas. Vi äro tack samma att deras platser intagits av dugande krafter: frk. E. Myllylä vid skolan i Reval, och frk. Ljunglöf vid folkhögskolan.

I en överblick över det svenska kulturarbetet i Estland måste vi även nämna att f. n. förberedas vid seminarierna i Finland och Sverige 7 unga personer för lärarekallet härute (5 unga män i Nykarleby, 1 i Uppsala och 1 flicka i Ekenäs); till församlingssystem utbildas en flicka i Sverige och en i Finland.

Föreningen består f. n. av 6 lokalgrupper med Centralstyrelse i Reval.

Genom döden hava avgått: i Reval: Teodor Holm och Olga Thur; på Odinsholm: Andreas Brus och Johannes Greis, på Rågö: Tomas Österberg; i Rickholz: Alexander Lindström, Josef Blomberg och Anton Sandberg.

Angående S. O. V:s inkomster och utgifter samt mottagna gåvor hänvisas till kassaberättelsen.

ur kristliga folkpartiet blir bildningsminister. Efter några dagar torde det bli klarhet i saken.

W. Reimans minne.

Den 2 mars var det i Dorpat och andra städer små festligheter med anledning av W. Reimans minnesdag. W. Reiman, poet, författarer, minnas esterna med tacksamhet! Säsom en sann folkets man har han verkat både på vetenskapens och det sociala området.

Den estnisk-lettiska gränsfrågan är icke klar ännu. Under 15 dagar till den 2 mars sammanträdde en kommission i Reval. Den lettiska delegationen ville icke göra några eftergifter — det handlar sig bara om några hemman på vardera sidan om gränsen — och därför blev frågan icke klar ännu, då de lettiska sändebuden reste härifrån.

Regeringskrisen.

Som läsarne redan veta, ha vi f. n. regeringskris i Estland. Det såg till en början ut som om hela regeringen skulle avgå, då arbetarpartiet fordrade krigs- och bildningsministrarnas, som höra till nämnda parti, utträdande ur regeringen. Dessa ha nu avgått utan att det blivit någon total kris. Man håller redan en längre tid på med underhandlingar för träffande av möjligheter för att kunna komplettera den nuvarande regeringen med nya krigs- och bildningsministrar. Det är agrarpartiet och det demokratiska blocket, som föra dessa underhandlingar. Det är möjligt att någon

Tankehorn.

Det är stundom lika farligt att göra gott åt människor som att smeka vilda djur.

*

Man måste vilja kraftigt det man vill.

*

Det finns saker, som man varken bör göra eller säga; det finns sådana, som man bör göra, men icke säga; det finns sådana, som man bör säga, men icke göra; det finns slutligen sådana, som man bör både säga och göra utan vacklan.

Sedlar, som till den 1 mars bortvara insamlade av riksbanken äro följande: 10 mark, brun färg samt en avbildad hjord; 25 mark, på ena sidan fiskare och på andra potatisplockare; 100 mark, brun färg, på ena sidan en spinnerska och på andra morgon- och aftonrodnaden.

Även efter den 1 mars kunna dessa sedlar inlämnas till „rente“, men då måste varje gång en ansökan skrivas.

Utlandet.

Vad skadeståndsfrågan beträffar, så kan man icke säga, att den just kommit målet närmare, men utsikterna tyckas så småningom bli något bättre för Tyskland och Frankrike finner sig så småningom tvunget att göra

eftergifter, för att icke bryta med den nya engelska regeringen. Mac Donalds och Poincares sista brevväxling bära åter vittne om, att England blir allt bestämdare och bestämdare i sina fordringar. Den nya tyska guldmarken tycks också stå på rätt stadiga fötter.

Kyrkliga meddelanden.

Svenska St. Mikaelsskyrkan i Reval. Söndagen d. 9 mars kl. $\frac{1}{2}$ 11 f. m. predikan (Riddareg. 3); barn gudstjänst kl. $\frac{1}{2}$ 12 f. m.

Vigda: Kögmannen Alexander Moller med Elise Margareta Seffers;
Johannes Espling med Maria Rosenborg.

De medlemmar av S.O.V. i Reval, som icke erhålla Allsvensk Samling, torde vara vänliga och vända sig till föreningens sekreterare N. Blees, Dompromenaden 3, alla dagar kl. 10—2.

Penningkurser.

Revals börs

3 mars 1924.

	köpare	säljare
1 dollar . . .	379 $\frac{1}{2}$	378 $\frac{1}{2}$ 379 $\frac{1}{2}$
1 pund . . .	—	1.624 1.631
1 bilj. Rmk. . .	—	— 90
100 Fmk. . .	—	944 954
100 sv. kr. . .	—	9.830 9.930
1 guldrubel . .	—	188 —

Härmed får jag meddela den ärade svenska allmänheten, att jag den 1 februari d. å. öppnat svenska affären

„Flora“

i Hapsal på Karrigatan 6 i Hunnius hus och vill stå ärade svenska köpare till tjänst med de bästa och billigaste varor, såsom mjöl, socker, gryn, té, kaffe, cikoria samt alla slags skolmaterialer m. m., m. m.

M. Gottkamp

Prenumerera på

KUSTBON!

Ännu kunna alla nummer från årets början erhållas.

Dr. Lydia Riesenkampff-Lindström

läkare för lung- och invärtes sjukdomar.

Mottagning dagligen 12—1, 4—5

Lergatan 16 (Saue tän. 16).

HAPSAL.